

BUTOIUL DANAIDELOR

— Bună ziua... Dumneavoastră sînteți tovarășa referentă literară ?

— Da, eu aș fi.

— Cum, adică, ați fi ? Nu sînteți ?

— Ba da. Ziceam așa, să mai treacă timpul.

— Nu vă înțeleg, aveți un stil înflorit și eu n-am vreme de șarade. Am adus o piesă : O viață în lumină din zori pînă la asfințit. M-ar bucura să se joace la teatrul dv. E de actualitate, cu puține personaje, n-are nevoie de decor, numai lumini și o fereastră la care apare din cînd în cînd masa.

— Ce fel de masă ?

— Masa de oameni care comentează. Alții aduc pe scenă prezentatori, coruri, eu aduc pur și simplu masa. Aveți ceva împotriva ?

— Vai de mine ! Se poate ?...

— Atunci ?

— Să vă iau în evidență. Va să zică : titlul piesei... Așa... Autorul : Ipolit Cariescu... A ! Nu-mi sînteți necunoscut. Parcă colaborați pe la reviste...

— Mda ! Iscălesc destul de des.

— V-am văzut o dată și la televiziune.

— Într-adevăr, am tradus din nou basmul „Scufița roșie“, care a fost denaturat de multe ori sub burghezie. Iar la Circ am un cuplet.

— Interesant. Cu urși ?

— Cum cu urși ?

— Pardon, cred că fac o confuzie... Deci : tema piesei. Ce să trec în registru ?

— Tema ?... O povestire dramatică a prezentului viu despre lupta necurmată pentru transformarea răscolitoare a vechilor realități moștenite din trecut.

— Mai rar, vă rog... Așa... matică... curmată... litoare... lități... trecut. Bun. Săptămîna asta o citim, în cealaltă o prezentăm tovarășului director... Puteți veni de azi în paisprezece zile ?

— Mă rog. Dacă nu se poate mai devreme... Cine o mai citește ?

— Eu, secretarul literar...

— Tovarășul Filiuță ?

— Da, el.

— Filiuță ? Il știu de cînd colaboram amîndoi la „Scena și viața“. Băiat temeinic ! Așadar, pe mîna lui încap... În regulă. Aștept cu încredere. Salut.

— Tovarășe Filiuță, acum trei zile am primit piesa asta, a unuia Ipolit Cariescu.

— Cariescu ? De ce nu mi-ai spus nimic ?

— Am înregistrat-o... am citit-o și acum v-o aduceam. Impreună cu părerea mea modestă de referentă.

— Și ce părere ai ? O să meargă ?

— N-are cum să meargă, fiindcă n-are cap. Picioare, ce-i drept, are, dar cap, nu. Știi, sînt fenomene de astea numai cu coadă.

— Dumneata glumești, dar nu știi despre cine glumești. Și nu ți-aș dori să afli concret. Adevărat că ești prea tinerică să-l cunoști. Dar dacă te trezești cu vreo notă la o anumită rubrică a unei anumite gazete, în care nu se pune decît întrebarea : „de ce ocupă tovarășa postul cutare ?”... Înțelegi ?

— Nu, nu înțeleg nimic.

— Deocamdată atît... Ce-i cu romanul ăla în fascicole, pe care mi-l tot întinzi ?

— Referatul meu.

— Merçi. Mă descurc și singur. Am și intrat în posesia părerii dumitale.

— Alo ! Alo ! Filiuță ?

— Tovarășul Filiuță în persoană.

— Tu ești, mă ?

— Dar tu cine ești, mă ?

— Cariescu, mă, bată-te benga.

— A, Ipolițel ! De ce nu spui, iubitele ? Ce faci, frățioare ? Cum îți merge ?
Tînăr, tînăr ?

— Eh, dacă n-ar avea omul pancreas... Ce să mai vorbim ? ! Dar tu ? Secretar, secretar... Învîrți piesele... în minuțele tale e și cheia și lăcata.

— Aș ! Un șurub înfim într-un mecanism uriaș...

— Ce infam, mă ? Ce infam ? De ce te micșorezi în ochii mei ?

— Infim am spus, nu infam... Ia zi-i, dragule, ce veste-poveste ?

— Mă, a ajuns piesa mea la tine ?

— Să fii tu sănătos. A și plecat.

— Unde s-a călătorit, tăticule ?

— La director. Da' ce credeai ?

— Ai citit-o ? Ai apreciat-o ?

— Ipolit, frate. Eu am întocmit un referat. Referatul e lină pură de import, mă știi nu de ieri-de azi. Acuma, ce-o hotărî directorul.

— Lasă, mă, nu mi-e grijă de el. Principalul pentru mine era să mă susții tu. Dacă mă susții tu, eu mă culc liniștit.

— Dinspre partea mea, ești ca și reprezentat.

— Filiuță, ia ascultă : ai dat tu la radio o povestire ?

— Mda... De fapt, n-am scris-o eu, e doar o adaptare pentru „Noapte bună, copii”. O propusesem ca folclor cambodgian, știi cum e chestia... Dar de ce mă întrebi ?

— Așa, într-o doară. Eram pe acolo și mi-au cerut și mie o părere. Cred c-au s-o transmită. Eu așa cred.

— Mă, tu ai fost totdeauna un băiat și jumătate !

— Vezi că mă cunoști ?... Așa, frate. Și fii atent cu piesa. Să nu cumva să se rătăcească pe acolo...

— S-a adunat tot Consiliul artistic ? Putem începe ? Tovarășe Filiuță, e toată lumea ?

— Da, tovarășe director. Nu lipsesc decît tovarășii din afara teatrului. Criticul, scriitorul și profesorul de literatură.

— De ce lipsesc ?

— Pe unul l-am căutat, pe celălalt nu l-am găsit, iar al treilea... nu ștte nimeni ce-i cu el.

— Bine. Ce discutăm azi ?

— Piesa originală a unui debutant, Ipolit Cariescu, O viață în lumină din zori pînă la asfințit. O piesă interesantă, actuală, pe profilul nostru...

— A citit-o toată lumea ? Ai un referat ?

— Da, tovarășe director. Am multiplicat-o și am dat-o tuturor. Doriți să citesc referatul ?

— Doresc. Și așa mai dori să discutăm scurt, operativ, concret. De altfel, peste jumătate de oră sînt chemat la Sfat, la o ședință... Dă-i drumul, Filiuță.

— Referat : „Lucrarea tovarășului Cariescu, citită în secretariatul literar, are o temă actuală și o construcție modernă. În ea e vorba despre o problemă nouă, care apare pe scena noastră pentru prima oară“. Să mai citesc subiectul ? Cred că-l cunoașteți cu toții... Trec, așadar, peste subiect și descrierea personajelor... „Socotim că reprezentarea ei va constitui un real succes pentru teatrul nostru. Bineînțele că piesa conține și unele greșeli. Ele nu sînt însă importante. Dacă consiliul va considera necesară înscrierea ei în repertoriu, secretariatul nostru literar se obligă să le pună la punct cu autorul, în munca de la om la om. Dau cîteva exemple : nu sîntem de acord cu maxima de la pagina 26. La pagina 35, ar trebui pus „dar“ în loc de „însă“, întrucît mai este un „dar“ în aceeași propozițiune. La pagina 109 ni se pare puțin confuză expresia „nu discut cu niște galoși paralelipipedici“...

— E o greșeală de dactilografie. În original scrie : „nu discut cu niște fâloși și piperniciți“.

— Tovarăș' Cutezescu, vă rog să fiți disciplinat și să vă înscrieți la cuvînt după terminarea referatului. Vă rog ca director și ca președinte al acestui consiliu... Filiuță, ai terminat ?

— Da. Cam asta-i...

— Poftim, tovarășe Cutezescu. Acuma ai cuvîntul.

— Vă mulțumesc și vă rog să mă iertați pentru întreruperea de adineauri. Eu n-am decît două obiecții împotriva piesei : 1) cu cele două sute unsprezece pagini pe care se desfășoară acum, ar ocaziona un spectacol, după socoteli aproximative, de opt ore și un sfert. Mi se pare deci puțin cam lungă. 2) Este absolut stupidă. De aceea cred că ar trebui să n-o introducem în repertoriu numaidecît. S-o mai lăsăm.

— Dar e revoltător... E ignobil... E...

— Madam Stafidide, vă rog să nu vă surescitați. Aveți cuvîntul !

— Tovarășe director, sînt de-a dreptul indignată. Autorul e un tînăr fermecător. Mi-a adus rolul meu acasă, transcris — căci piesa asta are, în sfîrșit, un rol, nu mă sfiesc s-o afirm. Și acum îmi este dat aici să-l ascult pe acest coleg imberb, să mă ierte că-l numesc așa, distrugînd fără milă o operă... O operă care... Ce mai ? Eu votez să se joace — și încă imediat. Uite, să spună și Zăceanu dacă n-am dreptate.

— Pot să vorbesc ?... Vă mulțumesc. Stimați membri ai consiliului, ca regizor care n-am mai pus în scenă nimic de trei ani, cred că am și eu îndatorirea să contribuî la promovarea dramaturgiei originale. Mie dacă mi-o dați, eu o pun. Pe onoarea mea dacă n-o pun !

— Tovarășul Blajinu.

— Ce e ?

— Aveți cuvîntul.

— Așa ? Din oficiu ?

— Da. Că altfel ne apucă Anul Nou și n-am pregătit încă Plugusorul.

— Eu, ce să zic ? O găsesc foarte ideologică. Dați-i drumu', dom'le, zău, dați-i drumul. A fost și pe la mine Ipolit ăsta. E dat dracului și are numai țigări cu filtru. Să mor dacă nu i-am fumat un pachet cît mi-a povestit actul întîii. Ei bine, aflați c-am rîs. M-a distrat.

— E o dramă, maestre...

— Cutezescule, tu să mă pui pe mine la punct cînd vei avea anii mei. Auzi ?

— Tovarăși, fără polemici, vă rog. Maestrul Fermiovici.

— Îmi pare rău că nu pot fi de acord cu colegul meu de generație Blajinu. Nu sînt prea pregătit ideologiceste, dar, ca artist cu patruzeci de ani pe scenă, piesa în discuție mi se pare ușuratică, lipsită de caractere, veștedă. Am mai jucat așa

ceva cu Manolescu prin '23, într-o vară, la Sinaia, când rămăsesem în pană cu un turneu. Numai câteva fraze și decorul o plasează în ziua de azi.

— Mulțumesc, maestre. Didona ?

— Tovarășe director, eu sint prea tinăra ca să-mi permit o părere în acest important for, în care vă sint recunoscătoare din suflet că am fost aleasă, și voi fi de părerea dumneavoastră fiindcă știu că nu se poate să greșiți, că toată lumea spune că teatrul nostru e foarte bine condus. Actorul nu trebuie să vorbească, el trebuie să joace, cu mîinile, cu picioarele, cu toți ochii, cu toți porii, cum a spus Caragiale, să dogorească pînă-n fund...

— Bine, Didonă, bine, fată, lasă, drăguță, nu te mai emoționa matala atît de tare, lasă... Filiuță, eu trebuie să plec la Sfat, am și întîrziat. Trimite tu piesa la Comitetul pentru Cultură și Artă, împreună cu referatul, să vedem ce-or mai spune și tovarășii de acolo, că aici la noi e greu să ne facem o părere comună. Parcă ar trebui să urnim un munte.

— Tovarășe director, o clipă, vă rog...

— Ce e, Cutezescule, de ce-ai ieșit din ședință ?

— Vreau neapărat să discut cu dumneavoastră.

— Acuma, frate, cînd așteaptă tot Sfatul după mine ?

— Numai un sfert de secundă.

— Ei, hai, zi-i repede, cît îmi îmbrac pardesiul.

— Vedeți, eu am fost foarte blînd cînd am afirmat că piesa-i proastă.

— Știu, frate, știu că nu e de Shakespeare. Dar ne e oare ostilă ? O vezi ostilă ?... Gîndește-te și tu : am fost criticați la ziar că nu jucăm piese originale ? Era just. Răspuns : vom juca. A venit o piesă ? A venit. Hai s-o jucăm. Unii zic că n-are valoare... Mă rog. S-o resping eu ? De ce s-o resping eu ? Să mă stric cu autorii ? Las' s-o respingă alții. Ce, crezi că n-o trimit la Comitet ? O trimit. Și-o să vezi cum se aranjează lucrurile.

— Păi de ce s-o mai trimiteți pe capul altora dacă-i proastă ?

— De ce, de ce, de ne ce ? Trebuie să promovăm și noi autori. Poate că Ipolit ăsta are geniu. Și nu se vede clar de la prima piesă.

— Da, sint și genii neclare de prima dată...

— Pe urmă, peste trei săptămîni e ședința comisiei de dramaturgie : „Cum lucrează teatrele cu autorii“... Să intrăm iar în gura ălora ? Odată-l vezi pe Cariescu cum se ridică și povestește : m-au respins, nu m-au înțeles, teatrul nu face, teatrul nu drege... Înțelegi ?

— Nu, tovarășe director, deloc. Dar chiar deloc.

— Eh, ești prea tinăr. Și eu... Eu am să întîrziu de la Sfat. Du-te înapoi în ședință și fii cuminte, hai...

— O clipă, vă rog, tovarășe director, o clipă.

— Ce-i, stimată Cariescu, ce e ?

— Știți... cu piesa... sint teribil de emoționat.

— Mai repede, mai repede. Stăm aci pe scări, în curent, mă grăbesc la Sfat, șoferul a dat drumul la motor, și dumneata te emoționezi...

— Știu că adineaori ați avut consiliu... Și aș vrea să aflu... Toată Uniunea Scriitorilor mă întreabă, toată gazetărimea ține să știe dacă...

— Ți-o joc, amice, ți-o joc. Nu mai fi atît de sensibil, te știam om tare ! Zăceanu o să ți-o regizeze. Poți să și discuți distribuția cu el. Am dat dispoziție s-o trimită la Comitet, numai așa, ca o formalitate. Cîte locuri îți trebuie la premieră ? Să-mi comunicî din vreme, că sint totdeauna suprasolicitat...

— Tovarășe director, aș vrea să discut cu dumneavoastră despre piesa pe care ne-ați trimis-o acum o lună.

— A, draga mea, Olimpia mea, bine că mi-ai telefonat. Scumpo, știu că nu e grozavă, dar ce să fac? S-a pus flăcăul ăla pe capul meu, n-am mai putut scăpa de el. Respingeți-o, scumpo, îmi faceți un serviciu, nemăsurat serviciu, numai să vie de la voi respingerea. Eu n-am putut, n-am avut inima, ce vrei, n-am știut cum...

— Tocmai că avem aici patru referate considerînd unanim că lucrarea e lipsită de orice valoare.

— Fă cum crezi tu că e mai bine, te rog eu mult. De altfel, nici consiliul meu artistic n-o prea agreează. Dar ce era să fac? Uite, ți-l trimit imediat pe Filiuță. Cu mașina mea ți-l trimit.

— Cam așa stă chestiunea, tovarășe Filiuță, și te rugăm să comunica observația autorului. Ceea ce ne surprinde însă e cum ai fost dumneata în stare să semnezi acel referat.

— Dar ce credeți despre mine, tovarășă Olimpia? Că eu sint orb? Nu mi-am dat seama de la început că e vorba de un fleac? Și referenta noastră, tovarășa Clarina, a avut aceeași părere, puteți s-o întrebați. Dar ce era să fac? Omul presează, amenință, te ia cu binișorul, primești telefoane peste telefoane, directorul pare că-l apreciază, rizizorul îmi suflă că-i nepotul lui madam Cutare, care e nevasta lui Cutare, madam Stafidide face crize... Și eu? Eu ce să fac?

— Dumneata... faci pe dumneata, după cît se pare. Și cu furtul cum rămîne?

— Care furt?

— Furtul de bani, timp și energie, efectuat de acest pretins autor cu pretinsa lui piesă.

— Eh, de ce să exagerăm? De ce să umblăm iar la proletcultisme de astea? Nu e cazul.

— Și dacă e cazul? Să-i imputăm teatrului suma totală?

— Alo, Nae, tu ești?

— Bună, Octave... Ce mai faci? Dacă un redactor-șef telefonează unui director, înseamnă că se lasă iar cu o critică... Ne critici, da?

— Nu vă mai. Sinteți deasupra oricărei critici. Am primit însă o scrisoare de la contabilitatea Comitetului pentru Cultură și Artă. Ne roagă s-o publicăm la revistă. Vreau să ți-o citesc, că de! ești directorul teatrului, și la teatrul tău se referă.

— Mă faci curios. Te ascult.

— I-auzi: „Vă rugăm să publicați informația că piesa vădit necorespunzătoare O viață în lumină din zori pînă la asfințit, care nu va fi reprezentată niciodată, nicăieri, a produs statului o pagubă de...” Urmează și în litere, ca să fie mai clar, iartă-i și tu, așa-s contabili.

— Extraordinar! De unde a mai răsărit și gogomânia asta?

— Nu-i gogomănie. E un calcul foarte precis. Dacă ai răbdare, ți-l citesc detaliat. Ai?... Bine. Ascultă: „...1043 lei, salarii referent și secretar literar, calculate prin împărțirea salariului lor total la zilele pierdute cu cititul, discutatul piesei și întocmirea referatului; 608 lei, referate la colaboratori externi; 391 lei, multiplicare, hîrtie, indigo, salariul dactilografei pe timpul multiplicării... Pe urmă, costul drumurilor cu mașina — pentru piesă, salariile funcționarilor de la Comitet pe timpul afectat de ei piesei, procentul din tariful telefonic pentru convorbirile pe tema piesă...” În total, douăzeci și unu de capitole, precise, exacte, la obiect, fără formule, fără fraze, fără sentimentalisme. Mă ascuți? Ai timp?

— Ascult...

— Și cum se va recupera suma, tovarăși? Că întîmplător eram pe fir și am auzit toată istoria!... Și-apoi, vreau să întreb și eu: adică de ce?